

Lataushuone B 201

Inventointikertomus

Helena Hoviemi 1969

LATAUSHUONE B 201

Inventointikertomus

Helena Hoviniemi 1969

Lataushuone B 201 sijaitsee Kellotornin toisessa kerroksessa, jossa sen lisäksi ovat huone B 203 ja lataushuonetta kiertävä puolustuskäytävä B 202. Puolustuskäytävä on lataushuoneen etelä-, länsi- ja pohjoispuolella. Lataushuoneen itäpuolella ovat huoneet B 203 ja upseerivankilaan B 102 johtavat portaat ja tasanne B 103.

Lataushuoneen lattia sijaitsee keskimäärin tasolla + 96.66 ja sitä ympäröivän puolustuskäytävän B 202 lattian yläpinta tasolla + 97.60 - 97.85. Lataushuoneen lattia on pohjamuodoltaan lähes pyöreä suipentuen kuitenkin kaakkoissivustalta portaiden ja takan kohdalta.

Sisäänkäynti huoneeseen B 201 on etelästä Ritariparvekkeen F 401 oviaukkoa vastapäätä olevan eteistilan kautta. Eteistilasta on huoneessa B 201 neljä porraskelmaa alas lattiatasolle. Huoneessa on lisäksi välittömästi portaiden itäpuolella eräänlainen kaksiosainen aputasanne ja tämän itäpuolelta alkaen seinäkomero, takka, seitsemän segmenttikaarista holvattua syvennystä ja niiden yläpuolella neljä ilmakeilua sekä lattia-aukko ja kattoluukku.

Huoneen korkeus on keskilattiasta mitattuna 332 cm ja vaihtelee eri kohdista mitattuna 320 cm:stä 341 cm:iin. Huoneen itä-länsisuuntainen leveys takan eteläreunasta holvisyvennyksen E pohjoispuolelle (holvisyvennys A on ensimmäisenä takan pohjoispuolella ja muut kuusi siitä järjestyksessä eteenpäin aakkosten mukaan. Ks. liite n:o 1) on 794 cm ja pohjois-eteläsuuntainen leveys holvisyvennyksen G itäpuolelta holvisyvennyksen C itäpuolelle 750 cm. Huoneen seinän paksuus on puolustuskäytävää B 202 vastaavalta osalta 90 - 120 cm.

Huoneen B 201 seinäpinnat ovat saumatut ja takan otsa, oviaukon pielten ympäristö sekä kaikkien seitsemän segmenttikaarisen holvin etulatomukset ovat peitetyt lähes kokonaan rappauksella. Seinäpinnan muurauksessa ovat kivet pyrityt asettamaan varveittain, mutta materiaalina käytettyjen luonnonkivien erikokoisuus-

desta johtuen ei ole päästy tarkkaan varvittaisuuteen, kuten takan ja oviaukon välisessä seinäpinnassa sekä osittain katon rajaa lähellä olevissa seinissä .

Seinien muuraukseen on käytetty pääasiassa harmaata luonnonkiveä, jonka lisäksi ovat holvien pielet ja niiden kaarien etulatomukset, takka osittain, oviaukon pielet, lattia-aukon ympäritys sekä ilmakeilujen reunat lohkokivistä sekä seinät ja takka paikoitellen ja portaat kokonaan laattakivistä. Tiiltä on käytetty ainoastaan palasina holvien A, D, F ja G kattoholvauksissa sekä holvin D kannan reunavahvistuksena on kaksi tiiltä.

Huoneeseen B 201 johtava eteistila (liittyy puolustuskäytävään B 202)

Eteistila on suorakaiteen muotoinen. Pohjasta mitattuna sen pituus itäseinän vieressä on 186 cm ja länsiseinän vieressä 173 cm. Eteistilan leveys seinästä toiseen on sen pohjoispäässä 105 cm ja eteläpäässä 88 cm sekä eteläisen kynnyksen kohdalla 84 cm.

Eteistilan kummassakin päässä on kynnyks. Eteläinen kynnyks erottaa eteistilan puolustuskäytävän B 202 lattiasta ja pohjoinen kynnyks on huoneeseen B 201 johtavan oven kohdalla. Eteläinen kynnyks on noin 21 cm sekä eteistilan että puolustuskäytävän lattiaa korkeammalla. Pohjoinen kynnyks on 4,5 - 6 cm eteistilan lattiaa korkeammalla. Eteläinen kynnyks on itäpäästään 42 cm ja länsipäästään 36 cm leveä. Siinä on pintana yksi suuri laattakivi. Pohjoinen kynnyks on itäpäästään 34 cm ja länsipäästään 29 cm leveä. Sen yläpinta muodostuu useammasta laattakivistä ja yhdestä tiilestä, josta ei saanut tiilimittaa koska se oli laastin peitossa.

Kynnysten välinen eteistilan lattia on laudoitettu. Siinä on yhdeksän 11,5 - 12 cm levyistä lautaa, jotka peittävät lattian tiiviisti sekä kynnyksestä toiseen että seinästä toiseen. Laudat ovat pohjois-eteläsuuntaisesti. Itä- ja länsiseinän viereinen lattialauta on veistetty alkuperäistä kapeammaksi seinän mukaisesti.

Eteistilaa kattaa tynnyriholvi, joka laskeutuu hiukan etelästä pohjoiseen. Holvi on peitetty vaaleanruskealla kalkkilaastilla, jossa on kalkin lisäksi hienoa hietaa ja soraa (raekoko 3-4 mm). Laastissa on selvät holvauksessa käytetyn muottilaudoituksen jäljet. Katto on myöhemmin vahvistettu paikoitellen betonilaastilla.

Eteisen korkeus pohjoispäässä on lattialaudoituksesta katon itäiseen holvikantaan 189 cm, holvin lakeen 211 cm ja läntiseen holvikantaan 190 cm. Eteläpäässä on korkeus itäiseen holvikantaan 205 cm, holvin lakeen 216 cm ja läntiseen holvikantaan 203 cm.

Eteisen etelä- ja pohjoispäässä, kynnyksen kohdalla on katon tynnyriholvia matalammat segmenttikaariset holvit, joiden laki eteistilan pohjoispäässä on 23 cm ja eteläpäässä 5 cm tynnyriholvin lakea alempana. Eteläinen segmenttikaarinen holvi lähteen suoraan eteistilan sivuseinistä siten, että eteiseen puolustuskäytävältä B 202 johtavasta sisäänkäynnistä puuttuvat oven paikkaa osoittavat pielet. Edellä mainittu seikka yhdessä muun seinärakenteen kanssa poistaa mahdollisuuden, että eteistilan ja puolustuskäytävän B 202 välisen kynnyksen kohdalla olisi koskaan ollut ovea. Eteläisessä segmenttiholvissa on kaaren keskellä lakikivi, jota vastaan ovat holvin kannasta alkaen kaaren kivet kiilatut. Eteläisen segmenttikaarisen holvin leveys on holvin itäkannassa 43 cm, holvin laessa 42 cm ja länsikannassa 42 cm. Holvin alapinta on alkuperäisen laastin peitossa ja siinä näkyy muottilauoituksen jäljet, jotka osoittavat käytetyn noin 12 cm leveitä lautoja. Pohjoisen segmenttikaarisen holvin leveys on holvin itäkannassa 42 cm, holvin laessa 38 cm ja länsikannassa 36 cm, ja siinä ovat kiilakivet keskellä kaarta. Tämä holvi lepää eteistilan puolella 8 - 14 cm leveyden pystypieliin varassa, joita vastaan huoneeseen B 201 johtava ovi eteistilan puolelta sulkeutuu. Pielien paksuus on 35 - 37 cm ja ne jatkuvat huoneen B 201 puolella saumattomasti eteläseinänä niin, ettei huoneen puolella voi pieliä erottaa muusta seinäpinnasta (ks. liite n:o 2).

Eteistilan itä- ja länsiseinä ovat suorakaiteen muotoiset. Eteistilan eteläpäässä seinä ja kattoholvin kannan liittymäkohdassa on pieni olkamainen syvennys, mutta välittömästi eteläisen segmenttikaarisen holvin pohjoispuolisessa eteistilassa kattoholvi lähtee suoraan seinäpinnasta ilman olkamaista rakennetta. Seinissä kivien välit ovat saumatut. Saumauslaasti on samanlaista vaa-leanruskeaa kalkkilaastia kuin mitä huoneessa B 201 pääasiassa on käytetty. Myöhemmin on saumoja vahvistettu paikoitellen betonilaastilla.

Eteistilasta huoneeseen B 201 johtava ovi aukeaa eteistilan puolelle. Ovi on kiinnitetty kahdessa rautasaranalla eteisen länsiseinään siten, että saranatapit ovat 8 cm:n päässä luoteisnurkasta.

Alempi saranatappi on 21 cm ja ylempi 149 cm lattiaa korkeammalla. Saranatapit ulkonevat 6,5 cm seinäpinnasta. Niissä on 2 cm paksu ja 4 cm leveä vaakasuora alaosa, jonka päästä nousee halkaisijaltaan 2,5 mm paksu ja 6 cm korkea tappi, johon oven sarana kiinnittyy. Ovessa on kaksi 83 cm pitkää, 5,5 cm leveää ja 1 cm paksua, päästään kaksihaaraista saranaa, jotka kumpikin ovat kiinnitetyt kolmella rautapultilla. Pulttien pään halkaisija 1 cm, niiden kannan halkaisija 3 cm ja päässä olevien 2 x 2 cm:n kokoisten mutterien paksuus on 1 cm. Saranat ovat 16 cm ja 143 cm oven alareunaa korkeammalla. Ovi on arkkitehti Sune Maconin toimesta teetetty 1920-luvulla. Se on yläosastaan puolipyöreä, keskeltä 190 cm korkea ja 93 - 94 cm leveä. Ovi on tehty huoneen B 201 puolelta noin 17 cm leveistä ja 5,5 cm paksuista pystysuorista lankeista. Eteistilan puolelinen pinta on päällystetty vinosti alhaalta (idästä) ylös (länteen) nousevilla 14 cm leveillä ja 2,5 cm paksuilla ponttilaudoilla. Puu on käsitelty kyllästysaineella.

Ovi suljetaan eteistilan puolelta sulkuparrulla, jota varten on länsiseinällä 12 cm:n päässä luoteisnurkasta tasolta + 98.78 alkava sulkuparrunkolo. Kolo on läpimitaltaan 15 - 16 x 16,5 cm ja se on takaseinää lukuunottamatta vuorattu 2,5 - 3 cm paksuilla laudoilla, jotka ovat ilmeisesti alkuperäisiä, sillä ne ovat täysin käsittelemättömiä ja niin tiiviisti kiinni koloissa, että niiden myöhempi asetteleminen tuntuu epätodennäköiseltä. Sen sijaan varsinainen sulkuparru vaikuttaa samanaikaiselta kuin ovikin. Se on kirveellä veistetty 12 x 13 cm:n paksuiseksi ja 132 cm:n pituiseksi ja käsitelty kyllästysaineella. Sulkuparrun päässä on ulkohalkaisijaltaan 6,5 cm:n kokoinen rautainen vetorengas.

Sulkuparrun vastikekolo on itäseinällä 13 - 13 cm:n päässä koillisnurkasta tasolla + 98.76 (alareuna). Kolo on 21 cm syvä ja läpimitaltaan noin 15 x 16 cm:n kokoinen. Sen pohja, katto ja seinät on lattiakivistä, jollaisia ei sulkuparrunkolon suussa ole.

Portaat

Portaat eivät ole liitteessä seinään. Portaissa on neljä laattakivistä muurattua porrasaskelmaa, joissa käytetty laasti on vaalean ruskeaa sisältäen kalkkia, hienoa hietaa ja sepeliä (raekoko keskim. 2-5 mm). Ylin askelma on keskimäärin 43 cm kynnystä alempana siten, että askelman itäpää on tasolla + 97.56, keskiosa

+ 97.57 ja länsipää + 97.55. Portaiden keskiakseli on samalla linjalla kuin oviaukon keskiakseli niin, että portaat ulottuvat noin 34 cm oviaukon sekä itä- että länsi- ja eteläpuolelta kauemmaksi.

Porraskaskelmien mitat cm:nä ylhäältä alkaen:
askelman leveys:

	sisäreunasta	ulkoreunasta
I	152	147
II	145	150
III	146	153
IV	162	157

askelman etenemä:

	itäpäässä	keskellä	länsipäässä
I	28	28	36
II	29	35	32
III	30	33	36
IV	25	37	30

askelman nousukorkeus:

	itäpäässä	keskellä	länsipäässä
I	25	26	28
II	22	17	20
III	25	26	22
IV	27	34	24

Kaksiosainen aputasanne:

Portaiden ja huoneen kaakkoisseinän väliseen nurkkaukseen on muurattu laattakivistä eräänlainen kaksiosainen aputasanne, jolla on saattanut olla käyttöä myös istuimena. Ylhäältä katsoen se on sektorin muotoinen, jolloin säteen pituus on 55 - 60 cm ja jänteen 58 cm. Aputasanne on jaotettu kahteen eri tasoon siten, että alempi osa on muurattu neljästä päällekkäisestä laattakivestä 40 - 41 cm:n korkuiseksi ja noin 36 cm syvyiseksi tasanteeksi. Tämän yläpuolella on samalla tavalla kolmesta kolmiosaisesta laattakivestä muurattu pienempi tasanne, jonka korkeus edellisestä mitattuna on 43 - 54 cm sekä syvyys 23 cm ja etureunan leveys noin 30 cm (ks. liite).

Aputasanteen ylemmän osan pinta on noin tasolla + 97.51 - 97.55. Rakennelma ei ole liitteessä seinään eikä portaisiin. Siinä käytetty laasti on samaa kuin portaiden muurauslaasti.

Seinäkomero

Noin 95 cm oviaukosta itään on seinäkomero, jonka pohja on suunnilleen tasolla +97.70. Komeron seinät ja pohja ovat harmaakivestä ja katto kolmesta 3 - 5 cm paksusta noin 90 cm pitkästä laudasta, joista kaksi lähinnä komeron suuta olevaa on 19 cm leveitä ja perimmäinen 14 cm leveä. Laudoissa on vähäisiä hiiltymisen jälkiä. Komero on alunperinkin ollut vaakaholvattu näiden lautojen avulla, sillä laudat ovat päistään upotetut seinämuuraukseen, joka on täysin entisellään.

Komeron korkeus on 33 - 34 cm, leveys takaseinän vieressä 56 - 59 cm ja syvyys 43 - 46 cm. Komero on muurattu vaalean ruskealla kalkkilaastilla, joka sisältää kalkin lisäksi hienoa hietaa ja sepeliä. Komeron takaseinä on myöhemmin paikattu betonilaastilla.

Komeron pohja on harmaasta luonnonkivestä ja sen sivuseinät sekä liuske- että osittain luonnonkivistä. Pohja on epätasainen viettäen alas takaseinästä komeron suuhun päin.

Takka

Takan muuraus alkaa itäseinällä noin 180 cm:n päässä oviaukosta. Takka on muurattu harmaakivistä. Sen pohja on muodoltaan kärjestä katkaistu sektori, jonka asteluku on 60° . Pohja on 23 cm lattiapintaa ylempänä. Tulipesästä puuttuu pohjan etumuuraus. Tulipesän pohja, takan molemmat pielet ja takan otsan segmenttikaari ja sen yläpuolinen seinälatomus ovat pääasiassa tummanharmaata laattakiveä. Tulipesän sivu- ja takaseinät ovat muuratut erikokoisilla luonnonkivillä. Loivasti kaventuva savuhormi nousee takaseinän suuntaisena (kapanee suunnilleen kokoon 35 x 35 cm) kohtisuoraan ylös. Tästä eteenpäin hormi on tehty muutoin tummanharmaasta laattakivistä paitsi hormin itäseinässä n. 2 metriä ylöspäin on käytetty muutamia vaaleanpunaiseksi poltettuja tiiliä (6 erillistä tiilenkappaletta, paksuus n. 8 cm). Hormi on muurattu laattakivillä umpeen 259 cm:n korkeudessa. Tulipesän pohja ulkonee seinän muurauksesta.

Tulipesän sivuilla takan pielienvälikonevat kivet muodostavat otsan segmenttikaaren ovan. Segmenttikaaren kiilakivet ovat kaaren tyvessä ja lakikiven molemmilla puolilla.

Takan leveys on tulipesän pohjalla sen pielestä pieleen 95 cm, puolella välillä takan pohjan ja segmenttikaaren välillä pielen etäisyys on 94 cm ja segmenttikaaren tyvien etäisyys 90 cm. Tulipesän pohja on vaakatasossa, etureuna puuttuu ja pohja on 23 cm lattiatasoa ylempänä. Takan vasen eli pohjoispieli on tulipesän pohjasta segmenttikaaren tyveen saakka 116 cm ja oikea pieli 114 cm korkea. Takan segmenttikaaren korkeus on tulipesän pohjasta 132 cm. Takan syvyys sektorin kaaresta takaseinään on 64 cm, sekä vasemman että oikean eli eteläisen sivuseinän syvyys on 55 cm. Takan takaseinän suoran osan leveys on 38 cm, segmenttikaaren laki on tyvien tasosta 16 cm ja sen paksuus on 8 - 11 cm. Senulkopieli on 64 cm takan takaseinästä kaaren laen kohdalle.

Segmenttikaaren alareuna kaartuu lievästi sisäänpäin samoin kuin kaaren yläpuolella oleva takan otsan laattakivimuuraus kallistuu sisäänpäin. Segmenttikaaren tyvien kohdalle saakka koko takan muurauksen leveys kapenee vähitellen (tulipesän pohjan kohdalla se on n. 135 cm ja segmenttikaarivälikonevat tyvessä n. 125 cm), mutta kaarivälikonevat tyvestä ylöspäin takan muuraus kapenee nopeasti ja takan otssamuurauksen ja seinän rajaviiva muodostaa soikean kaaren. Kaaren laesta ylöspäin on tätä muurausta 62 cm (kts. valokuva n:o 1440/1967).

Takan etureunastaan pyöreä tulipesän pohja on tehty suoraan kivilattian päälle. Takan muuraamiseen käytetty laasti koostuu kalkista, hiedasta murskatuista kivensiruista (koko c. 2-3 x 5,6 mm). Tulipesän pohja ja reunat ovat ilmeisesti myöhemmin uudelleen saumatut, sillä laasti ei kokoomuksesta huolimatta vaikuta samalta kuin takan otsassa ja hormissa, lisäksi otsan sisäpuolella ja hormissa olevassa laastissa on hiiltä (laastinäyte X).

Segmenttikaarit holvatut syvennykset

Huoneessa on seitsemän (7) holvattua syvennystä, jotka kaikki sijaitsevat huoneen B 201 ja puolustuskäytävän B 202 välisessä seinässä. Jokaista syvennystä vastapäätä on puolustuskäytävän B 202 ulkomuurissa oleva ampuma-aukko. Näistä syvennyksistä kolmessa on

segmentin muotoinen aukko puolustuskäytävälle siten, että segmentin jänne on puolustuskäytävän lattiaa hieman ylempänä.

Syvennykset on nimetty kirjaimina aakkosjärjestyksessä siten, että syvennys A on ensimmäisenä itäseinällä takan pohjoispuolella.

Holvattujen syvennyksien välissä on kuusi (6) pilasteria, joiden yläosan etupinta on suunnilleen tasossa huoneen muun seinäpinnan kanssa. (Alaosa on 6-19 cm muuta seinäpintaa syvemmillä). Syvennyksen eteläpienen alaosan korkeus on 87 cm ja sen etupinta on 14 cm pielen yläosaa ja muuta seinäpintaa sisempänä. Pielen korkeus holvin tyveen on 150 cm. Pohjoispieli on syvennysten A ja B välinen pilasteri, jonka alaosan korkeus on 122 cm ja sen etupinta on 19 cm pilasterin yläosaa ja muuta seinäpintaa syvemmillä. Pohjoispielessä syvennyksen A holvin tyvi on 155 lattiasta. Pilastereiden etupinnan leveys on lattianrajassa 50 - 65 cm ja holvin kantojen kohdalla 18 - 30 cm. Pilastereiden syvyys on sama kuin holvattujen syvennystenkin. Pilasterien etupinta jakautuu kahteen osaan:

- 1) alaosa, joka kapenee ylöspäin, sen pituus 87 - 105 cm
- 2) yläosa, jonka etupinta on hieman ulkonevampi huoneeseen päin kuin alaosan etupinta. Yläosan korkeus holvin kantaan asti on 25-60 cm. Saman tapainen ulkonema on A-syvennyksen eteläpielessä ja G-syvennyksen itäpielessä, jotka kumpikin jatkuvat suoraan huoneen B 201 seinään. Syvennysten välisten pilasterien alaosat ovat huonosti liitteessä seinään, kun taas yläosat ovat kokonaan liitteessä.

Jokaisen syvennyksen keskivälille takaseinään kiinni on muurattu istuimen tapainen kivilatomus, joiden korkeudet vaihtelevat 20 - 60 cm. Syvennyksistä A, B ja C nämä kivilatomukset puuttuvat, mutta niistä on vielä selvät jäljet.

Syvennysten kattoholvien etulatomusten kiilaus on tapahtunut sekä lakikiven vieressä että holvin kannoissa.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys A

Syvennyksessä eteläseinän leveys on alhaalla 38 cm ja puolustuskäytävän B 202 korkeudella 55 cm, jolloin koko seinän paksuus on 164 cm. Pohjoisseinän leveys alhaalla on 42 cm ja B 202:n korkeudella 53 cm, jolloin koko seinän paksuus on 96 cm.

Syvennyksen etupielien välinen leveys alhaalla on 196 cm ja kattoholvin kannassa 200 cm sekä syvennyksen takaseinän leveys alhaalla 210 cm ja kattoholvien tyvessä 220 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen on edessä 182 cm ja takaseinän kohdalla 176 cm. Korkeus holvien kannasta lakeen on edessä (huoneen B 201 puolella) 31 cm ja takana 25 cm.

Syvennyksen takaseinä (itäseinä) on avoin puolustuskäytävä B 202:een 116 - 120 cm korkeudesta (lattiasta mitattuna) alkaen. Syvennyksen kattoholvi peittää puolustuskäytävän lattiaa eteläseinän kohdalla 103 cm ja pohjoisseinän kohdalla 43 cm. Puolustuskäytävän lattiasta avoin korkeus holvin lakeen on 64 cm.

Syvennyksen pohjalla takaseinää vasten, ei liitteeseen, on ollut muurattuna kiviladelmä, jonka pohja on 46 (länsisivu 35 cm) x 38 (eteläsivu 34 cm). Tästä on jäljellä ainoastaan kiviladelman alla oleva laastikerros. Laasti on lähes valkeaa (runsaasti kalkkia, hienoa hietaa ja pieniä kiviä 1 - 2 mm).

Segmenttikaarien holvattu syvennys B

Syvennys B sijaitsee syvennyksen A pohjoispuolella huoneen pohjoisseinässä. Syvennyksen A ja B väliin jää alhaalta 60 cm, segmenttikaarten kannassa 14 cm leveä pilasteri. Syvennyksen B ja C välinen pilasteri on alhaalta 52 cm ja holvikaarten kannassa 31 cm leveä. Tämän pilasterin alaosan korkeus on 95 cm ja sen etupinta on 14 cm yläosaa ja muuta seinäpintaa syvemmillä. Syvennyksen B itäinen holvin kanta on 145 cm ja läntinen 148 cm lattiasta.

Syvennyksen B etupielten välinen etäisyys on alhaalla 180 cm ja holvikaaren kantojen kohdalla 212 cm. Takaseinän leveys alhaalla on 200 cm ja holvin kantojen kohdalla 224 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen on edessä 185 cm ja takaseinän kohdalla 180 cm. Korkeus holvin kannasta lakeen on edessä 37 cm ja takaseinän kohdalla 32 cm.

Syvennyksessä itäseinän leveys alhaalla on 40 cm ja holvin kannassa 50 cm, länsiseinän leveys alhaalla on 40 cm ja holvin kannassa 55 cm. Syvennyksen takaseinä on ollut muurauksessa käytävälle B 202 avoin, sillä kattoholvin pätekevät näkyvät myös käytävän puolella. Nyt käytävän ja mainitun syvennyksen välinen seinä on 40 - 44 cm paksu. Seinän ylä- ja alaosan muurauksella on kokoomukseltaan täysin samanlaista.

Myös syvennyksen B takaseinää vasten, ei liitteeseen, on ollut muurattuna kiviladelma, jonka pohja on 45 x 45 (eteläsivu 32 cm). Tästäkään ei ole jäljellä kuin alinna ollut laastikerros, jonka laasti on samanlaista kuin kaikissa syvennyksissä kiviladelman muuraamiseen käytetty laasti.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys C

Syvennys C sijaitsee syvennyksen B länsipuolella huoneen B 201 pohjoisseinässä. Syvennyksen C ja D välinen pilasteri on alhaalta 50 cm ja holvin kantojen kohdalla 18 cm leveä. Sen alaosa on 95 cm korkea ja alaosa etupinta on 12 cm syvemmällä kuin yläosa ja muu seinäpinta. Syvennyksen C läntinen holvin kanta on 145 cm ja itäinen 150 cm korkeudella lattiasta.

Syvennyksen C etupieliin välinen etäisyys on alhaalla 203 cm ja holvin kantojen kohdalla 215 cm. Takaseinän leveys alhaalla on 220 cm ja holvin kantojen kohdalla 227 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen on edessä 190 cm ja takaseinän kohdalla 187 cm. Korkeus holvin kannasta lakeen on edessä 40 cm ja takaseinän kohdalla 37 cm.

Syvennyksessä itäseinän leveys alhaalla on 48 cm ja holvin kannan kohdalla 56 cm. Länsiseinän leveys alhaalla 56 cm ja holvin kannan kohdalla 68 cm. Syvennys on muurattu samoin kuin syvennys B. Tästäkin kohden syvennyksen takaseinän yläosa ja käytävä B 202 välinen seinä on 42 - 45 cm paksu.

Syvennyksen takaseinää vasten on 50 (eteläsivu 35 cm) x 50 (länsisivu 45 cm) kokoinen kiviladelman laastipohja.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys D

Syvennys D sijaitsee syvennyksen C länsipuolella huoneen B 201 luoteisseinässä. Syvennyksen D ja E välinen pilasteri on alhaalla 65 cm ja holvin kantojen kohdalla 25 cm leveä. Sen alaosan korkeus on 95 cm ja sen etupinta on 8 cm pilasterin yläosan etupintaa ja huoneen seinää syvemmällä. Syvennyksen D kattoholvin pohjoinen kanta on 150 cm ja eteläinen kanta 145 cm korkeudella lattiasta.

Syvennyksen D etupielien välinen etäisyys alhaalla on 179 cm ja holvin kantojen korkeudella 202 cm. Takaseinän leveys alhaalla on 210 cm ja holvin kantojen korkeudella 250 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen edessä on 182 cm ja takaseinän kohdalla 168 cm. Korkeus holvin kannasta lakeen on edessä 32 cm ja takana 18 cm.

Syvennyksessä pohjoisseinän leveys on alhaalla 48 cm ja holvin kannassa 70 cm, eteläseinän leveys alhaalla 56 cm ja holvin kannassa 86 cm.

Syvennyksen takaseinä (luoteisseinä) on ylhäällä avoin puolustuskäytävä B 202:een 105 - 110 cm korkeudesta alkaen lattiasta mitattuna. Syvennyksen kattoholvi peittää puolustuskäytävän B 202 lattiaa pohjoispäässä 35 cm ja eteläpäässä 19 cm. Puolustuskäytävän lattiasta mitattu avoin korkeus holvin lakeen on 58 cm.

Syvennyksen takaseinää vasten, ei liitteeseen, on muurattu harmaista lohkokivistä istuimen tapainen kiviladelmä, jonka pohja-ala on 46 (kaakkoissivu 43 cm) x 30 (koillissivu 34 cm) cm. Kiviladelman korkeus 24 - 27 cm. Kivet on muurattu hyvin kalkkipitoisella vaalean ruskehtavalla laastilla. Kiiloina on käytetty pieniä kiviä.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys E

Syvennys sijaitsee syvennyksen D eteläpuolella huoneen B 201 länsiseinässä. Syvennyksen E ja F välisen pilasterin leveys on alhaalla 60 cm ja holvin kantojen kohdalla 30 cm. Sen alaosan korkeus on 105 cm ja etupinta on 5 cm pilasterin yläosan etupintaa ja huoneen seinää syvemmillä. Syvennyksen E pohjoinen kattoholvin kanta on 140 cm ja eteläinen 142 cm korkeudella lattiasta.

Syvennyksen E etupielien välinen etäisyys on alhaalla 190 cm ja holvin kantojen kohdalla 217 cm. Takaseinän leveys alhaalla 245 cm ja holvin kantojen korkeudella 256 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen on edessä 184 cm ja takaseinän kohdalla 172 cm. Korkeus holvin kannasta lakeen on edessä 42 cm ja takana 30 cm.

Syvennyksen pohjoisseinän leveys alhaalla 50 cm ja holvin kannassa 66 cm. Eteläseinän leveys alhaalla 58 cm ja holvin kannassa 59 cm. Syvennyksen takaseinä on umpinainen. Sen yläosan ja käytävä B 202:n välisen seinän paksuus on 32 - 38 cm.

Syvennyksen takaseinää vasten, ei liitteeseen, muurattu istuimen tapainen kiviladelma on n. 60 cm korkea ja sen pohja-ala on 45 (itäsivu 32 cm) x 32 cm. Tässäkin on muurauksessa käytetty runsaasti pieniä kiilakiviä.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys F

Syvennys sijaitsee syvennyksen E eteläpuolella huoneen B 201 länsiseinässä. Syvennyksen F ja G välinen pilasterin leveys on alhaalla 51 cm ja holvin kannassa 20 cm. Pilasterin alaosan korkeus 102 cm ja sen etupinta 6 cm yläosan etupintaa ja huoneen seinää syvemmillä. Syvennyksen F kattoholvin pohjoinen kanta on 130 cm ja eteläinen 141 lattiasta.

Syvennyksen F etupielienvälinen etäisyys alhaalla 206 cm ja holvin kannoissa 235 cm. Takaseinän leveys on alhaalla 234 cm ja holvin kannoissa 250 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen on edessä 178 cm ja takaseinän kohdalla 165 cm. Korkeus holvin kannasta lakeen edessä 37 cm ja takana 24 cm.

Syvennyksessä pohjoisseinän leveys alhaalla on 58 cm ja holvin kannassa 60 cm. Eteläseinän leveys alhaalla 55 cm ja holvin kannassa 56 cm.

Syvennys F on rakenteeltaan samanlainen kuin syvennykset B, C ja E. Sen takaseinä on muurattu umpeen kattoholviin asti. Syvennyksen ja käytävän B 202:n välisen seinän paksuus on 30 - 35 cm.

Syvennyksen takaseinää vasten, ei liitteeseen, muuratun kivilatoksen korkeus eteläsivulla 34 cm ja pohjoissivulla 46 cm ja pohja-ala 34 (itäsivu 30 cm) x 23 (pohjoissivu 25 cm). Kivilatomus on muurattu neljästä päällekkäin asetetusta lohkokivestä ja lisäksi on käytetty pieniä kiilakiviä.

Segmenttikaarinen holvattu syvennys G

Syvennyksen F eteläpuolella huoneen B 201 eteläseinässä sijaitsee seitsemäs holvikattoinen syvennys G. Sen itäpielen alaosa on 102 cm lattiasta mitattuna n. 12 cm syvemmillä kuin pielen yläosa tai huoneen muu seinäpinta, jona itäpieli kuitenkin täysin saumattomasti jatkuu.

Syvennyksen G kattoholvin itäinen kanta on 145 cm ja läntinen kanta 142 cm korkeudella lattiasta.

Syvennyksen etupieliien välinen etäisyys on alhaalla 214 cm ja holvikantojen korkeudella 228 cm. Takaseinän leveys alhaalla 245 cm ja kantojen kohdalla 270 cm. Syvennyksen korkeus lattiasta holvin lakeen 180 cm ja takaseinän kohdalla 35 cm ja takana 19 cm.

Syvennyksen itäseinän leveys alhaalla 60 cm ja holvin kannassa 68 cm. Länsiseinän leveys alhaalla 55 cm ja holvin kannassa 64 cm.

Syvennys G on rakenteeltaan samanlainen kuin syvennykset A ja D. Sen takaseinä (eteläseinä) on 105-120 cm korkeudesta alkaen kattoholviin asti avoin puolustuskäytävälle B 202. Syvennyksen G kattoholvi peittää puolustuskäytävän lattiaa länsipäässä 26 cm ja eteläpäässä 34 cm. Puolustuskäytävän lattiasta mitattu avoin korkeus holvin lakeen on 48 cm.

Syvennyksen G takaseinää vasten, ei liitteeseen muuratun kivilatomuksen korkeus on 20 cm ja pohja-ala 35 (pohjoissivu 40 cm) x 42 (länsisivu 37 cm). Kiviladelma on muurattu samoin kuin muutkin syvennyksissä säilyneet kiviladelmat.

Ilmanvaihtokuilut

Ilmanvaihtokuilut sijaitsevat huoneen B 201 pohjois-, länsi- ja eteläseinässä holvattujen syvennysten yläpuolella noin tasoissa + 98.72 - 98.84. Ilmanvaihtokuiluja on neljä (4). Ne kaikki nousevat melko jyrkästi n. 45° kulmassa ylöspäin huoneen B 201 seinässä ja jatkuvat loivempana puolustuskäytävän B 202 ampuma-aukkojen välisessä käytävän kattoholvissa. Suunnilleen siinä, missä ilmanvaihtokuilujen nousu loivenee on kuilun seinästä toiseen ja pohjoisesta kattoon ulottuva kiinni muurattu rautainen ristikko, joka on ristinmuotoinen. Ristikon sakarat yhtyvät jokseenkin kuilun keskellä (muistuttaa kreikkalaista ristiä). Ilmanvaihtokuilujen suuaukkoja ei kuitenkaan ole Kellotornin ulkopinnassa eikä niitä voi sisäpuolelta tutkia koska ne kaikki on tukittu suurilla luonnonkivillä, jotka ovat irrallaan ladotut kuiluihin.

Kaikki ilmanvaihtokuilut ovat samanlaisia. Niiden suuaukko huoneen B 201 puolella on suorakaiteen muotoinen. Kapeampi sivu alhaalla ja ylhäällä.

Kuulujen pohjat on muurattu liuskakivistä samaan tapaan kuin ns. gotlantilaisissa ikkunoissa, ts. liuskakivet on muurattu lappeelle kerroksittain siten, että aina ylemmän kerroksen kivien etureunassa on hieman taaempaa kuin alemman kerroksen.

Kuulujen sivuseinät on tehty huoneen seinämuurauksen kanssa yhtäjaksoisesti. Katto on holvattu tasaiseksi. Kunkin kuulun suuaukon yläpuolella on katteena yksi suuri lohkokivi, joka lepää aukon pieliä päällä. Ilmanvaihtokoukut ovat suunnilleen suuaukon kokoisia ja muotoisia koko sillä syvyydellä kun niitä voitiin tutkia.

1. ilmanvaihtokuilu

Ensimmäinen ilmanvaihtokuilu sijaitsee pohjoisseinän itäpäässä, syvennyksien A ja B välisen pilasterin yläpuolella siten, että kuulun suuaukon alareuna on 84 cm syvennyksen B holvikannan yläpuolella ja suuaukon yläreuna n. 45 cm päässä seinämuurin yläpinnasta.

Suuaukon korkeus on 62 - 63 cm, pohjan leveys 50 cm ja yläreunan 42 cm. Katon holvikiven julkipinnan pituus on 54 cm ja korkeus 20 cm.

Etäisyys aukon alareunasta rautaristikoon on 120 cm.

2. ilmanvaihtokuilu

Toinen ilmanvaihtokuilu sijaitsee myös pohjoisseinän länsipäässä syvennyksien C ja D välisen pilasterin yläpuolella. Kuulun suuaukon alareuna on 79 cm syvennyksen C ja 76 cm syvennyksen D holvikannan yläpuolella ja suuaukon yläreuna n. 46 cm päässä seinämuurin yläpinnasta.

Suuaukon korkeus on 67 - 68 cm, pohjan leveys 41 cm ja yläreunan 38 cm. Katon holvikiven julkipinnan pituus on 64 cm ja korkeus 12-14 cm. Holvikiven päällä on vielä kaksi poikkeuksellisen suurta lohkokiveä (70 x 12-14 cm ja 46 x 12 cm).

Etäisyys aukon alareunasta ristikkoon 116 cm.

3. ilmanvaihtokuilu

Kolmas ilmanvaihtokuilu sijaitsee länsiseinässä syvennyksen E ja

F välisen pilasterin yläpuolella. Kuilun alareuna on 74 cm ja syvennyksen E eteläisen holvikannan yläpuolella ja suuaukon yläreuna 45 cm päässä seinämuurin yläpinnasta.

Suuaukon korkeus on 67 - 70 cm. Pohjan leveys 43 cm ja yläreunan 44 cm. Aukon katon holvikiven julkipinnan pituus on n. 60 cm ja korkeus 12 cm.

Etäisyys aukon alareunasta ristikkoon on 155 cm.

4. ilmanvaihtokuilu

Neljäs ilmanvaihtokuilu sijaitsee eteläseinässä 72 cm syvennyksen G itäisen holvikannan yläpuolella. Suuaukon yläreuna on 38 cm päässä huoneen seinämuurin yläpinnasta.

Suuaukon korkeus on 69 - 71 cm, pohjan leveys 42 cm ja yläreunan 42 cm. Aukon katon holvikiven julkipinnan pituus on n. 65 cm ja korkeus 12 - 13 cm.

Katto

Katto on kymmenen (10) itä-länsisuuntaisen kattopalkin varassa. Kattopalkkien päät ovat 35 - 50 cm seinäpintaa syvemmillä, eräänlaisen olan päällä. Kattopalkkien välillä seinäpinta ulottuu lähes kattolankutukseen asti, ei kuitenkaan kaikkialla.

Kattopalkit ovat veistetty kulmikkaiksi ja vain kolme niistä on pyöreää. Palkkien paksuudet (numerointi etenee eteläisimmästä palkista pohjoiseen):

	länsipään paksuus	itäpään paksuus
1. kattopalkki	20 x 22 cm	20 x 22 cm
2. "-	22 x 24 cm	22 x 24 cm
3. "-	25 x 35 cm	24 x 25 cm
4. "-	19 x 21 cm	20 x 20 cm
5. "-	halk.20 cm	halk.25 cm
6. "-	" 19 cm	" 21 cm
7. "-	20 x 24 cm	19 x 23 cm
8. "-	halk.21 cm	halk.28 cm
9. "-	23 x 23 cm	23 x 23 cm
10. "-	20 x 20 cm	20 x 20 cm

Koska kattopalkit ovat eripaksuisia ja niiden yläpinnat ovat jonkin verran eri tasoilla, on kaikkien muiden, paitsi 2. ja 8. palkin päällä 1,5 cm - 6 cm korkea lautakorotus (koolaus). Kattopalkkien etäisyys toisistaan vaihtelee 31 cm:sta 93 cm:iin (ks. tarkemmin liitepiirustus n:o).

Huoneen B 201 koko kattorakenne on ilmeisesti tehty vuoden 1924 korjausten yhteydessä, sillä kattoparrujen päät (paitsi 3. ja 4. parrun) on jouduttu veistämään kapeammiksi, jotta ne sopisivat palossa tuhoutuneiden kattoparrujen koloihin ja kattoparrun päiden ympärillä olevat pienet kiilakivet on muurattu vaaleanharmaalla kalkki- sementtilaastilla (näyte n:o IX).

Kattolankutus on tehty 9,5" (24 - 25 cm) leveistä ja n. 1,5" (4 cm) lankuista. 5. ja 6. kattopalkin välisessä lankutuksessa on 42 x 74 cm kokoinen kattoluukku, joka sijaitsee suoraan huoneen B 201 lattiassa olevan aukon yläpuolella.

Lattia

Kesällä 1967 poistettiin v. 1924 tehty lautalattia ja laastipaloista, hiesusta, kivistä sekä lastuista koostunut täyte- ja tasoituskerros. Alla oleva lattiapinta on hyvin epätasainen ja laskee keskeltä loivasti reunoihin päin muualla paitsi huoneen eteläseinän kohdalla.

Suunnilleen lattian keskustassa, noin 158 cm portaista pohjoiseen on lattiaholvissa neliskulmainen aukko, jonka mitat eteläsivulta myötöpäivään ovat 80 x 72 x 75 x 72 cm. Aukon sivujen syvyys on 30 - 36 cm. Aukon sulkee rautaristikko joka muodostuu kahdesta pohjois-eteläsuuntaisesta ja kahdesta itä-länsisuuntaisesta, 4 cm leveästä ja 1 cm paksusta rautatangosta. Ne on upotettu kiveen hakattuihin koloihin ylhäältä päin. Aukon kivet ovat suorakaiteen muotoiseksi lohkottua graniittia. Kiviä on länsi- ja itäsivulla kullakin kaksi, etelä- ja pohjoissivulla yksi ja niiden muuraukseen on käytetty siniharmaata sementtilaastia, jota on 250 (pohjois-eteläsuunt.) x 200 (itä-länsisuunt.) laajuisella alueella.

Edellä mainittua kiinteäksi muuratun alueen ympärillä on lattiapintana paikoitellen mukulakiviä, jotka on muurattu harmaalla sementtilaastilla, ja paikoitellen pelkkä sementtilaasti. Tämän alueen leveys vaihtelee 50 - 150 cm.

Noin 85 cm lattia-aukosta länteen on 53 x 68 cm laajuinen, n. 20 cm syvä kuoppa, jossa oli irtonaisia mukulakiviä, laastinkappaleita ja hiekkaa. Lattiaholvin koko paksuus on kuopan kohdalla n. 50 cm.

Loput huoneen lattiapinnasta muodostuu erikokoisista kivistä ja rapautuneesta kalkkilaastista, joka peittää suurimman osan pinnasta. Holvatun syvennyksen G takaseinän pohjoispään ja lattian rajassa on n. 80 cm pitkä, 1 - 1,5 cm leveä ja n. 14 cm syvä halkeama lattiaholvissa.

Laastit B 201

I A-holvisyvennys:

- | | | |
|----|--------------------------------|--|
| 1. | etelänurkka:
ruskeanharmaa | kalkkia
sementtiä
hienoa hiekkaa
sepeiliä runsaasti |
| | alla: (3-5 mm)
vaalea beige | kerros: kalkki
hieta
hieno sepeili |
| 2. | eteläkanta:
harmaa | kalkki
sementti
hiiltä
sepeiliä runsaasti |
| | alla kerros:
vaalea beige | kalkki
hieta |

II E-holvisyvennys

- | | | |
|----|--|---|
| 1. | sauman yläpuolelta
(syvältä):
vaalea beige | kalkki
hieno hieta
kiviä (2-3 mm) |
| 2. | sauman yläpuolelta
(pinta):
vaalea beige | sama seos kuin edellä
(kalkki+hieno hieta)
lisäksi: runsaasti sepeiliä
3 - 4 x 7 - 10 mm |
| 3. | sauman yläpuolelta:
harmaa | betonilaastia
(sementtiä, heikkaa, kalkinmuruja) |
| 4. | sauman alapuolelta:
vaalea beige | kalkki
hieno hieta
pieniä kiviä 2-3 x 5,6 mm |

III E-holvin yläpuolelta:

- | | |
|--|---|
| 1. pinta:
harmaa | kalkkisementttilaastia
(kalkki+sementti+kiviä 1-3 mm
heikkaa) |
| 2. pinta:
ruskean harmaa | betoni+kalkki+hiekka+pieniä kiviä
(suurin 10 x 15 mm)
hiiltä |
| 3. syvemmältä:
a) harmaa
b) harmaa | kalkki+sementti+hiekka+kiviä
(2-3mm)
-"- |

IV C-holvisyvennys:

- | | |
|---|--|
| 1. sauman yläpuolelta
syvältä:
vaalea beige | kalkki
hienoa hietaa
pieniä kiviä (2-3 x n.5 mm) |
| pinta:
harmaa | alla kalkkisementttilaasti
päällä betoni laasti + puuta |
| 2. oletettu sauma
syvältä:
vaalea beige | kalkki
hieno hieta
sepeiliä (n.6 x 3 mm). |
| 3. sauman pinnalta
harmaa | betonilaasti
(sementti ym.) |

V.C-D-pilarin alaosa

- | | |
|-------------------------------|--|
| muurauslaasti
vaalea beige | kalkki
hieno hieta
sepeiliä (2-3 x 5,6 mm) |
|-------------------------------|--|

VI. D-E - pilarin alaosa

- | | |
|----------------|--------|
| muurauslaasti: | kalkki |
|----------------|--------|

vaalea beigr

hienoa hietaa
sepeleä (2x3 mm)

VII. F-holvisyvennys

saumauslaasti
harmaa

betonilaastia sekä kalkkise-
menttilaastia, lisäksi näkyy
alinna hieman kalkkilaastia
(kalkki+hieno hieta, väri: vaa-
lea beige)

VIII. F- holvin yläpuolelta

muurauslaasti:
vaaleanharmaa

kalkkia
sementti
hienoa soraa (n.2-3 mm)
kiviä 6,5 x 6 mm)
hiiltä

IX. 3. parrun sivusta ja alta

länsipää:
vaalean harmaa

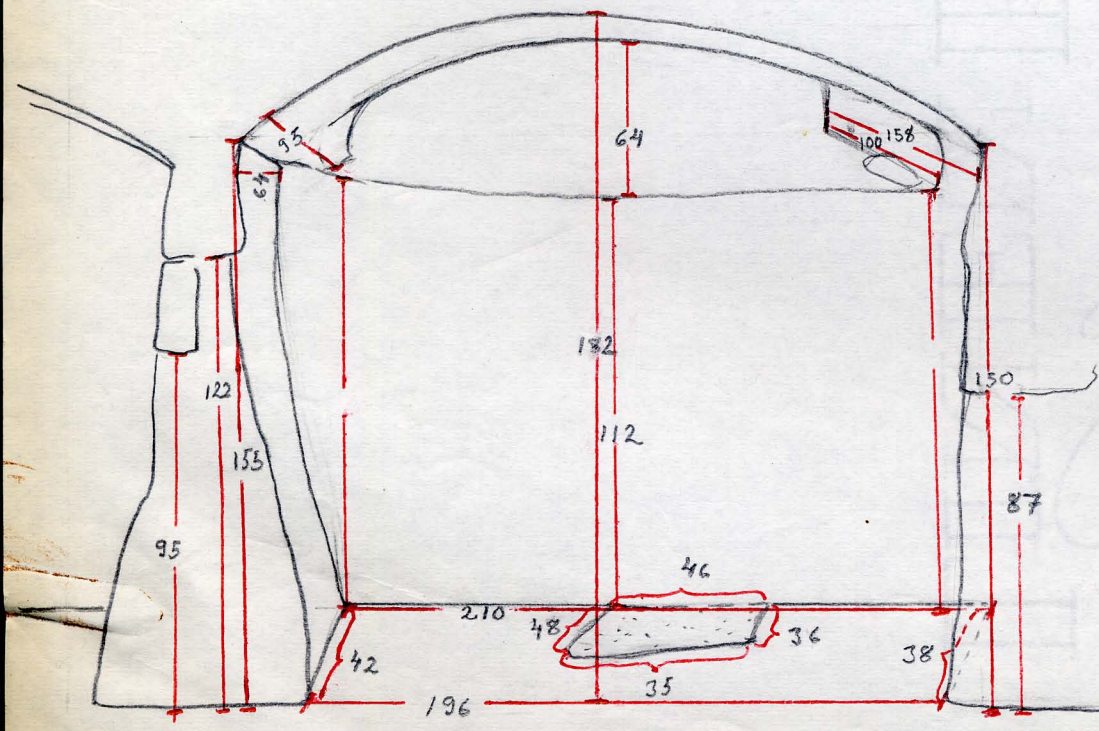
kalkkia
sementtiä
hienoa soraa (2-3 mm)
kiviä (n.5x6 mm)
hiiltä

X. Takan otsan sisäpuolelta

holvikaaresta
vaalea beige

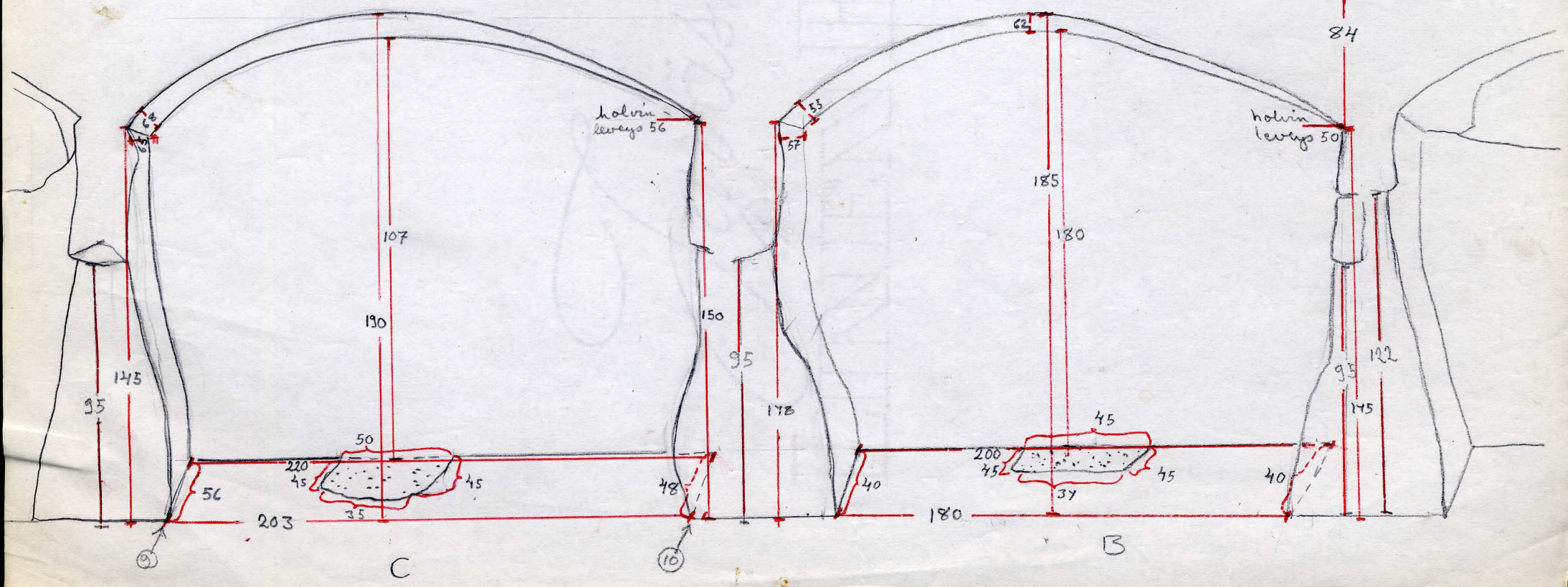
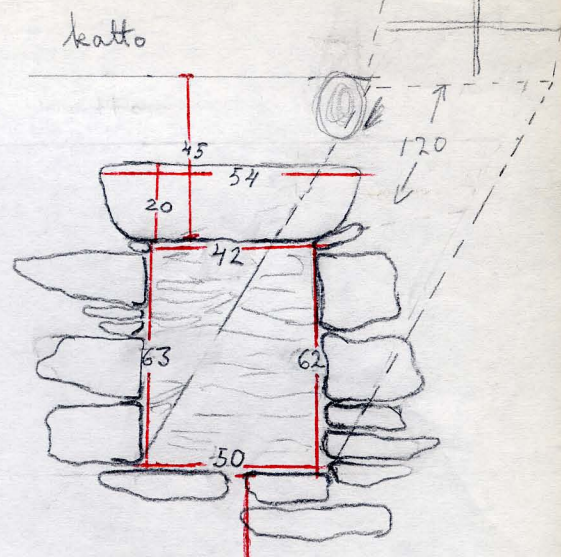
kalkki
hieno hieta
sepeleä t. kiviä (2-3 x 5,6 mm)
hiiltä

A. kolvin jääneväli käytävään B. 202 puolella 176 cm
 " " " käytävään " autaman aukon kohdalla 220 cm
 " " " huoneen B. 201 puolella 200 cm

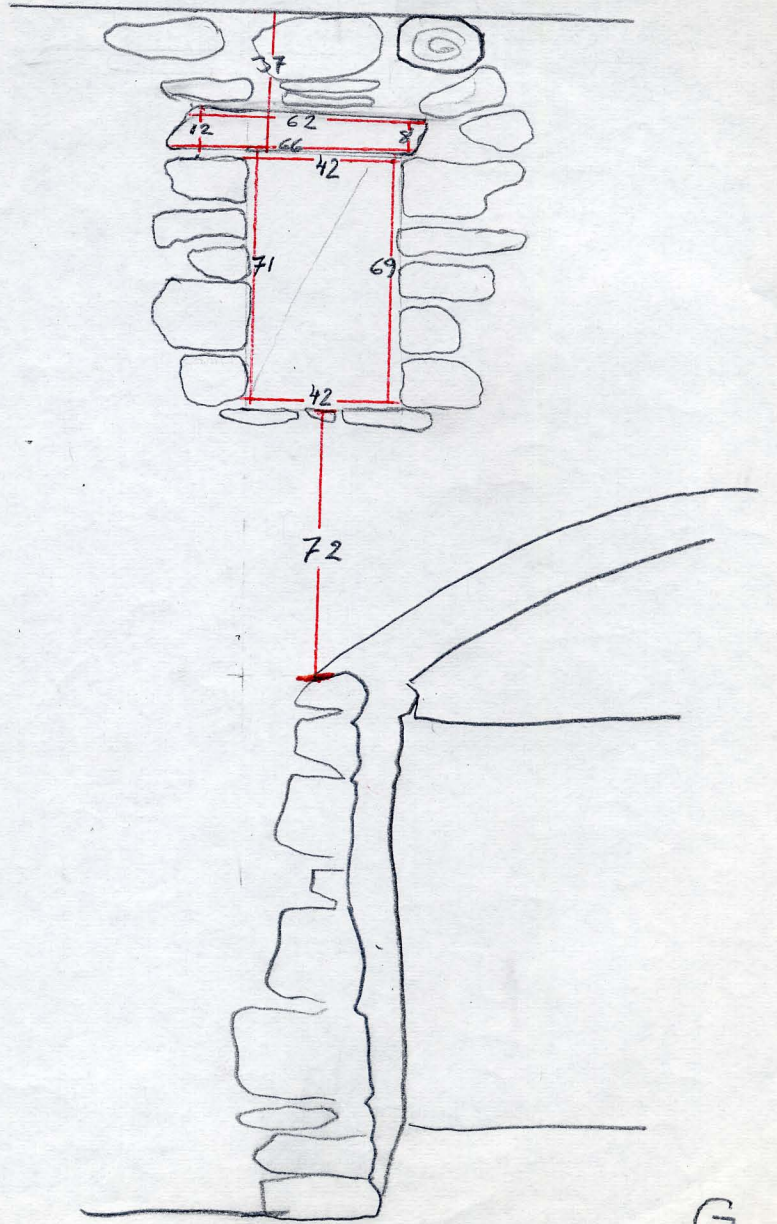


A

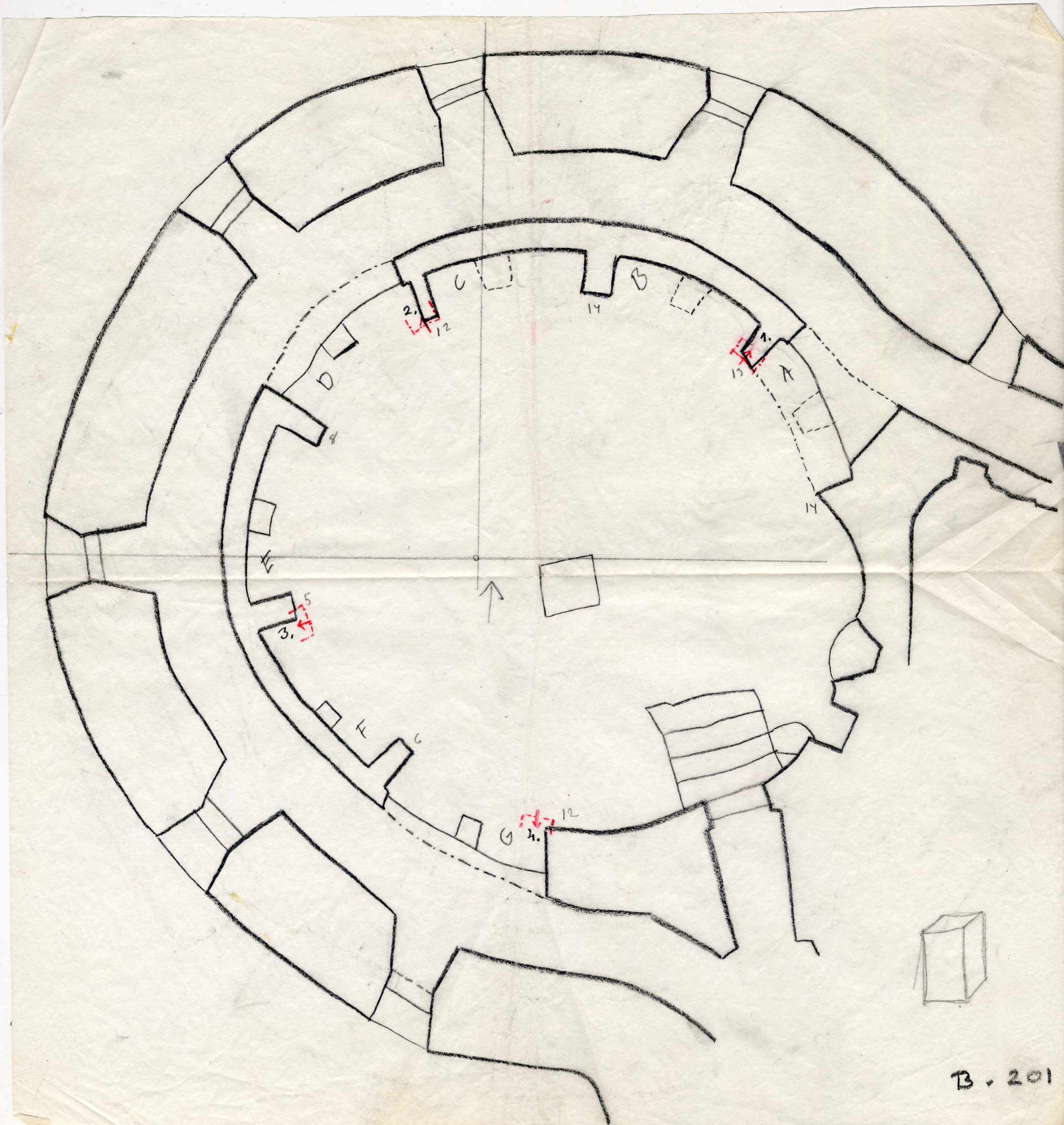
C.	holvin jännevälillä	komaron taka seinällä	227 cm
"	"	" etupielessä	215 cm
B.	"	" taka seinällä	227 cm
"	"	" etupielessä	212 cm

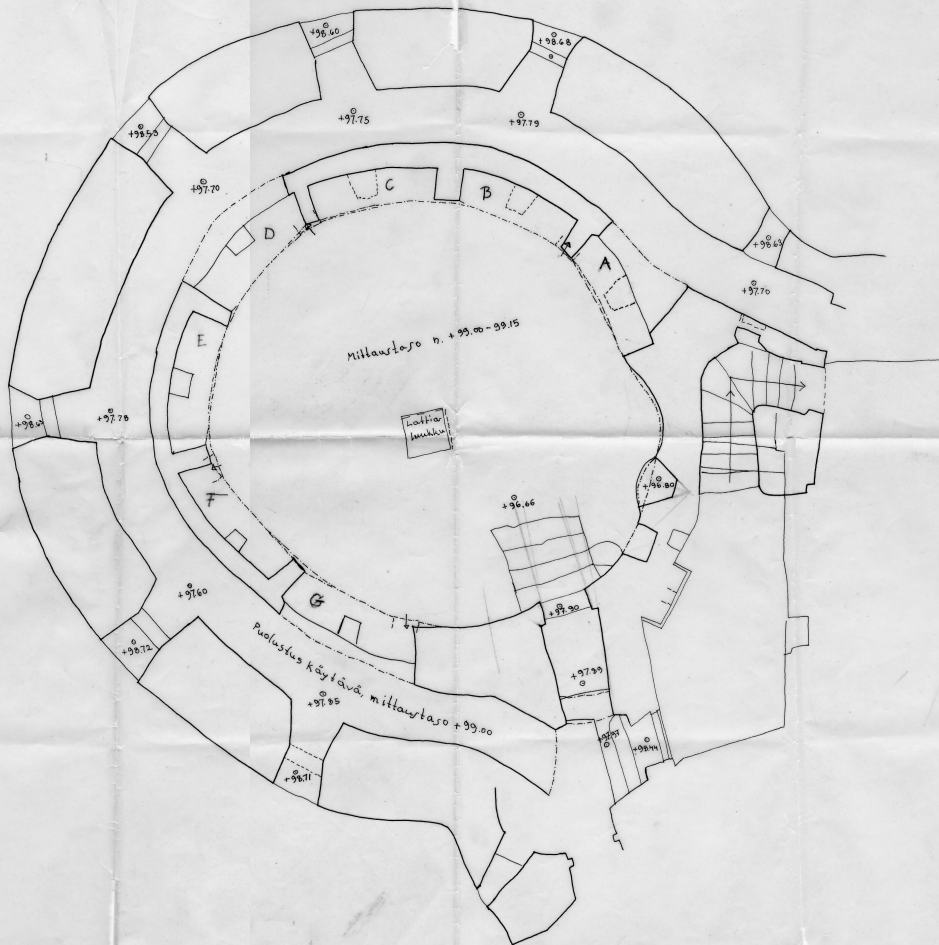


katto

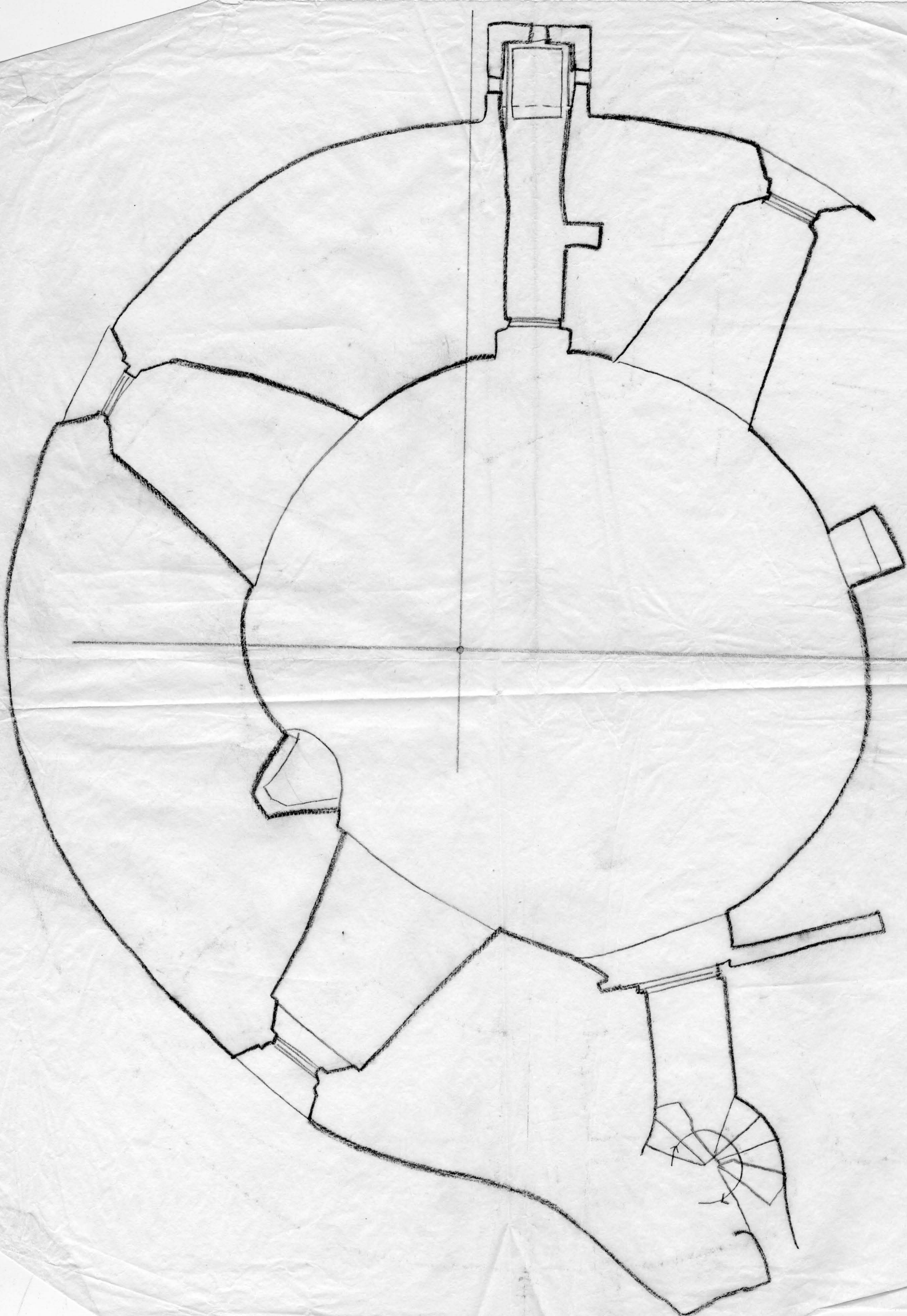


G

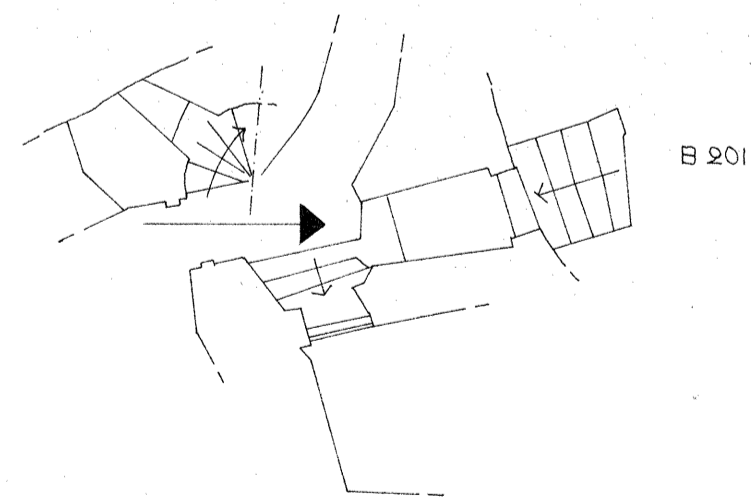
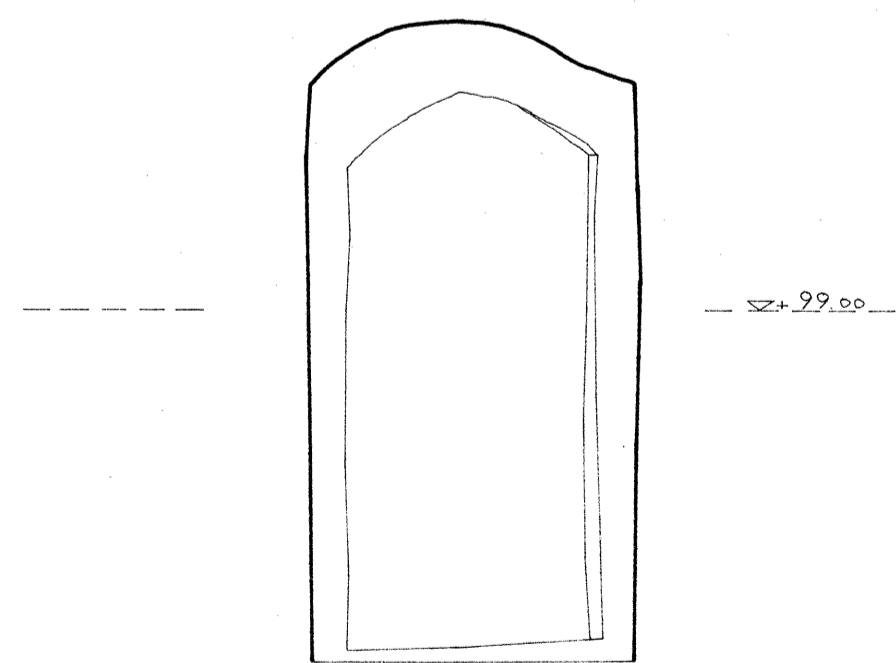
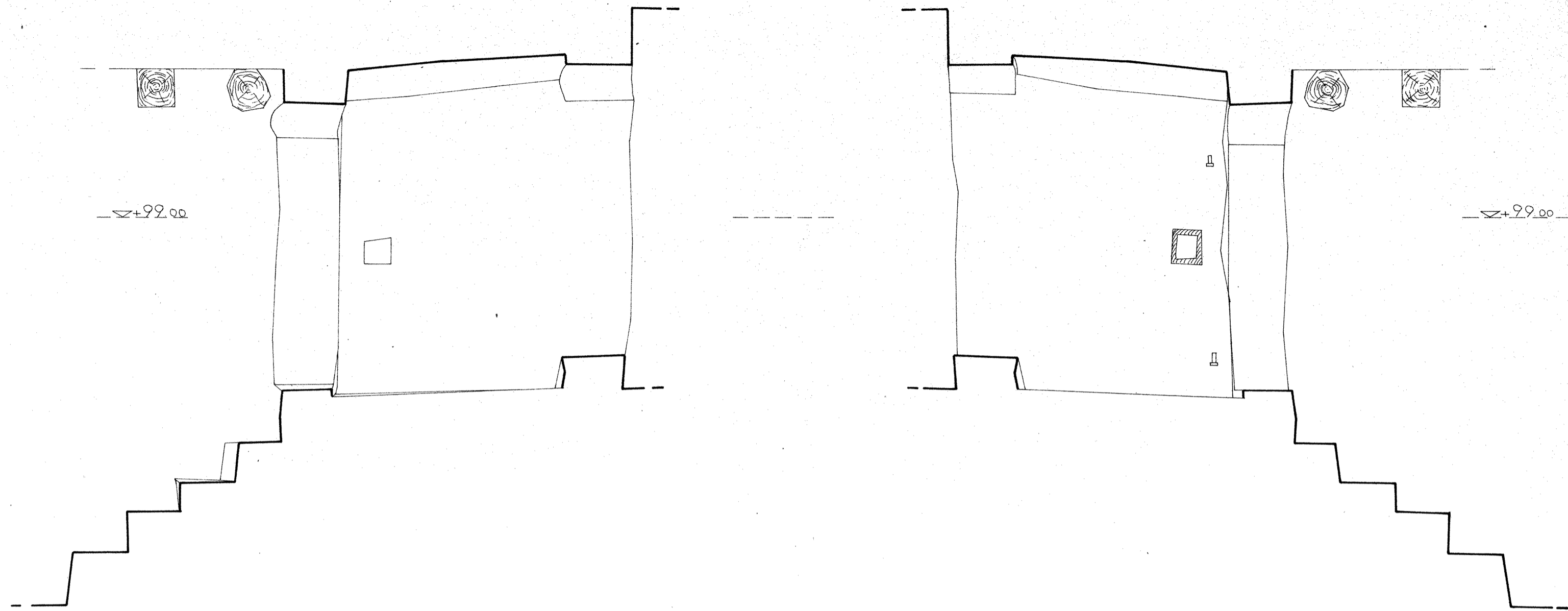
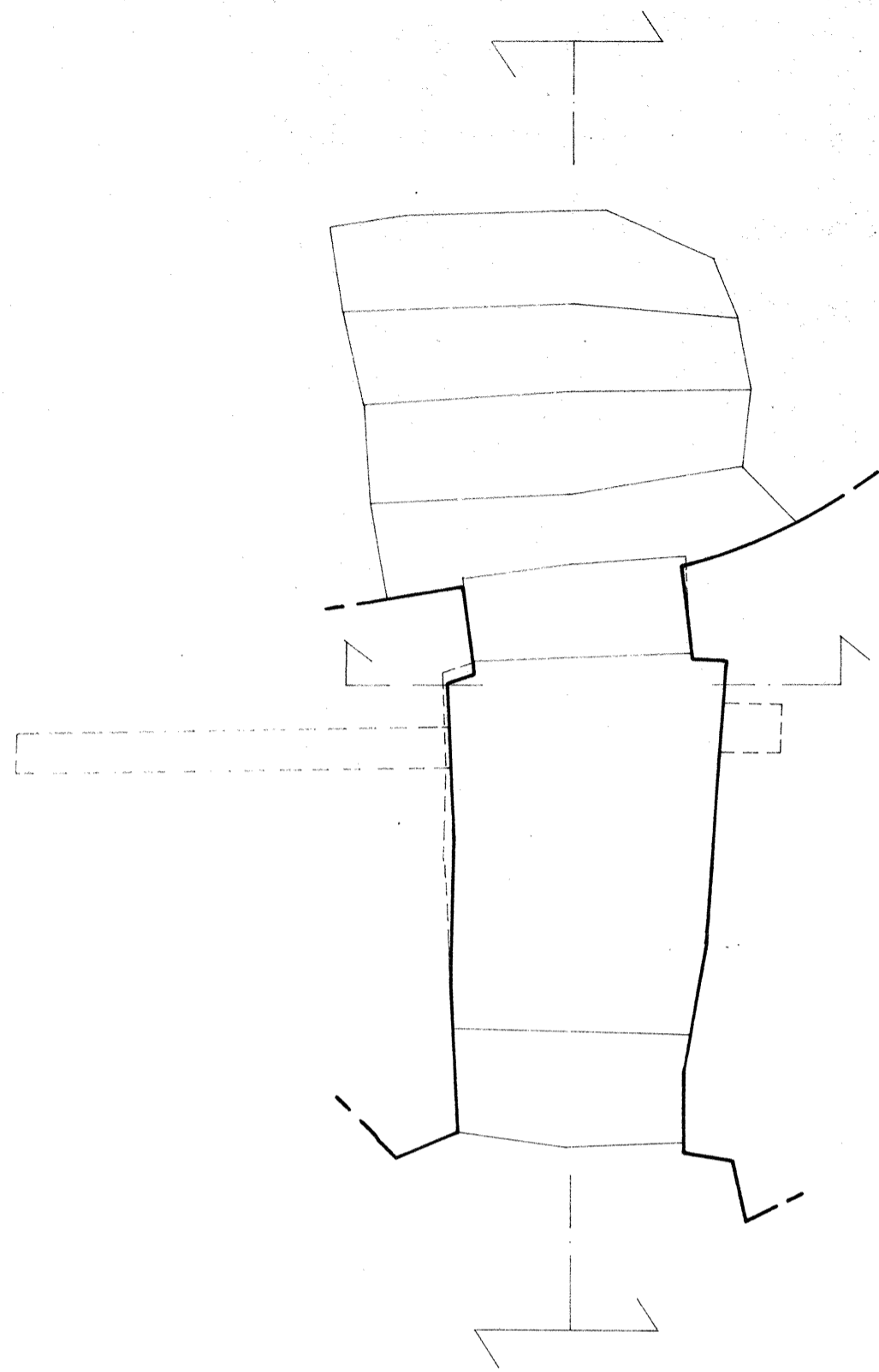




52



B.301



OLAVINLINNA
HUONE B 201 OVIKUKKO
MK 1/25 V.1969 HAHTIAINEN